



## ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 20

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ,  
ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ & ΔΙΚΤΥΩΝ  
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜ. ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ  
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΠΡΟΓΡ/ΤΟΣ  
Δ/ΝΣΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤ/ΣΜΟΥ &  
ΚΩΔ/ΣΗΣ (Δ17)

Τμήμα : α'  
Ταχ. Δ/ση : Χαρ. Τρικούπη 182  
Ταχ. Κώδικας : 101 78 Αθήνα  
Τηλέφωνο : 210 64 28 969  
FAX : 210 64 64 392

Αθήνα, 23-8-2011  
Αριθ. Πρωτ. Δ17α/291/1/ΦΝ 437

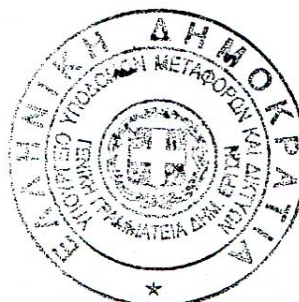
Προς: Τους αποδέκτες του πίνακα  
διανομής

### ΘΕΜΑ: Αποδοχή της αριθ. 436/2010 γνωμοδότησης της Ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Σάς κοινοποιούμε κατωτέρω την αριθ. 436/2010 γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, την οποία και αποδεχόμαστε.

Με τη γνωμοδότηση αυτή γίνεται ομόφωνα δεκτό ότι:

- α) Στα δημόσια έργα, που περιλαμβάνουν έργα ασφαλτόστρωσης, εφαρμόζεται το απολογιστικό σύστημα μόνο εφόσον αα) τούτο, κατά ρητή και ειδική πρόβλεψη της διακηρύξεως έχει καταστεί περιεχόμενο της οικείας συμβάσεως ή ββ) συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 10 του άρθρου 55 του ν. 3669/2008.
- β) Η εγκύκλιος 21/2008 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων δεν μπορεί να αποτελέσει, ως προς την τιμή της ασφάλτου, νόμιμο τρόπο προσδιορισμού ενιαίου τιμολογίου εργασίας ή εντάξεως των ασφαλτοστρώσεων ή μέρους αυτών στο απολογιστικό σύστημα.
- γ) Ο έλεγχος και η πληρωμή της δαπάνης της ασφάλτου θα πραγματοποιηθεί, αν η σχετική εργασία δεν έχει υπαχθεί νομίμως στο απολογιστικό σύστημα επί τη βάση των δικαιολογητικών που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις περί εκτελέσεως των δημοσίων έργων και αποδεικνύουν τη νομιμότητα και κανονικότητά της, ενώ οι



Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου μπορούν να ζητούν από το διατάκτη κάθε αναγκαία πληροφορία ή στοιχείο και να διενεργούν επί τόπου ελέγχους.

## ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ  
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ  
ΔΙΚΤΥΩΝ

Φ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ

Ι. ΡΑΓΚΟΥΣΗΣ

### Συνημμένα:

Η αριθ. 436/2010 γνωμοδότηση

### Κοινοποίηση:

1. Γραφείο κ. Υπουργού ΥΠΟ.ΜΕ.ΔΙ.
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού ΥΠΟ.ΜΕ.ΔΙ.
3. Γραφείο κ. Αναπληρωτή  
Υπουργού Οικονομικών  
Πανεπιστημίου 37 - 101 65 Αθήνα
4. Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα της Γ.Γ.Δ.Ε.
5. Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα της Γ.Γ.Σ.Δ.Ε.
6. Γραφεία κ. κ. Γεν. Δ/ντών της Γ.Γ.Δ.Ε.
7. Γραφείο Νομικού Συμβούλου της  
ΓΓΔΕ, Χαρ. Τρικούπη 182, Αθήνα
8. Νομικό Συμβούλιο του Κράτους  
Ακαδημίας 68 - 101 10 Αθήνα
9. Δ/ση Πληροφορικής (με e-mail για  
ενημέρωση της ιστοσελίδας της Γ.Γ.Δ.Ε.)
10. Δ/ση Δ17 (5)



ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ  
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

Π. ΔΙΠΛΑΡΟΣ



**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**  
**ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**  
**ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 436 /2010**

**ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ**

**Συνεδρίαση της 16-12-2010**

**Σύνθεση :**

**Πρόεδρος** : Φωκίων Γεωργακόπουλος.

**Αντιπρόεδροι** : Νικόλαος Μαυρίκας, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Βασίλειος Κοντόλαιμος, Βλάσιος Ασημακόπουλος, Βασίλειος Σουλιώτης.

**Νομικοί Σύμβουλοι** : Βλάσιος Βούκαλης, Χριστόδουλος Μπότσιος, Ανδρέας Φυτράκης, Ιωάννης Τριάντος, Μιχαήλ Απέσσος, Ηλίας Ψώνης, Αλέξανδρος Καραγιάννης, Ιωάννης Διονυσόπουλος, Χρυσάφουλα Αυγερινού, Ανδρέας Χαρλαύτης, Αντώνιος Κλαδιάς, Στέφανος Δέτσης, Ανδρέας Γραμματικός, Ιωάννης – Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Παναγιώτης Σπανός, Βασιλική Πανταζή, Ευγενία Βελώνη, Νίκη Μαριόλη, Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Αικατερίνη Γρηγορίου, Βασιλική Τύρου, Κουήν Χουρμουζιάν, Δημήτριος Χανής, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Δήμητρα Κεφάλα, Γεώργιος Ανδρέου, Δημήτριος Αναστασόπουλος.

**Εισηγητές:** Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους, Χρήστος Μητκίδης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

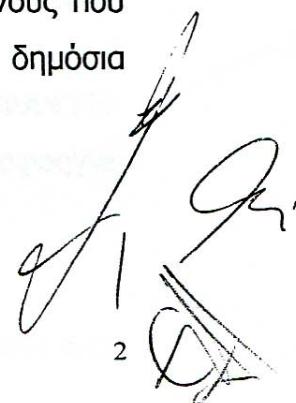
**ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ:** Το υπ' αριθμ. πρωτ. Δ17α/291/7/ΦΝ 437/8-9-2010 έγγραφο της Δ/σης Νομοθετικού Συντονισμού και Κωδικοποίησης (Δ17) της

Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Έργων του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.

**ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ:** Ερωτάται, σύμφωνα με όσα εκτίθενται στο ανωτέρω έγγραφο, αν η απολογιστική προμήθεια της ασφάλτου, η οποία προβλέπεται με την απόφαση Δ17α/03/54/ΦΝ 437/7.5.2008 (ΦΕΚ Β' 918) του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ και τις εγκυκλίους 21/2008 και 11/2009 του ίδιου Υπουργού, εμπίπτει στη ρύθμιση της παραγράφου 10 του άρθρου 55 του Ν 3669/2008 και κατά συνέπεια η πληρωμή της δαπάνης που αντιστοιχεί στην ασφαλτο γίνεται με βάση τα νόμιμα αποδεικτικά για την προμήθειά της, ή εμπίπτει στην περίπτωση κατασκευής έργου με συνδυασμό του συστήματος υποβολής προσφοράς με επιμέρους ποσοστά έκπτωσης και με απολογιστική προμήθεια της ασφάλτου, οπότε εμπίπτει στις ρυθμίσεις των παρ. 2 έως 9 του ίδιου άρθρου και η παρακολούθηση της δαπάνης γίνεται όπως ορίζεται στη σύμβαση, κατά την παρ. 3 του άρθρου 55, περαιτέρω δε αν οι ρυθμίσεις αυτές θεωρούνται συμβατικώς επαρκείς για τη νόμιμη πληρωμή της ασφάλτου.

**Επί του τεθέντος ερωτήματος η Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γνωμοδότησε ως ακολούθως:**

**I.** Προκαταρκτικώς παρατηρείται ότι το ερώτημα και τα στοιχεία που το συνοδεύουν, δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένη σύμβαση ή συγκεκριμένες συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί επί τη βάσει διακηρύξεως συγκεκριμένου περιεχομένου σχετικά με τον υπολογισμό της αξίας της ασφάλτου σε εργασίες ασφαλτοστρώσεως, και δη κατά τρόπο απολογιστικό ή άλλο, η δε τυχόν αναφορά, παραπομπή, στις κατ' ιδίαν συμβάσεις, σε εγκυκλίους που έχουν εν γένει εκδοθεί από το Υπουργείο, δεν μπορεί να θεωρηθεί, προεχόντως λόγω αοριστίας ότι θέτουν και άλλους συμβατικούς όρους, πέρα από εκείνους που διαλαμβάνονται κατά τρόπο ρητό και σαφή στην σύμβαση και τη δημόσια διακήρυξη δυνάμει της οποίας έχει καταρτισθεί.



2

**II.** Στις διατάξεις του ν. 3669/2008 (Κωδικοποίηση της νομοθεσίας για την κατασκευή των δημοσίων έργων - ΦΕΚ 116 Α') ορίζονται, μεταξύ των άλλων, τα εξής:

α) Στο άρθρο 4 απαριθμούνται τα συστήματα προσφορών, καθένα από τα οποία εξειδικεύεται με τη διακήρυξη. Μεταξύ των συστημάτων περιλαμβάνεται και η «μειοδοσία μόνο πάνω στο ποσοστό οφέλους για εκτέλεση απολογιστικών εργασιών». Κατά την ίδια διάταξη, τα συστήματα προσφορών «μπορούν να εφαρμοσθούν και σε συνδυασμό μεταξύ τους, στη δημοπρασία του ίδιου έργου.»

β) Η έννοια της μειοδοσίας στο ποσοστό οφέλους απολογιστικών εργασιών και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες εφαρμόζεται ως σύστημα προσδιορίζονται στο άρθρο 9, σύμφωνα με το οποίο:

«1. Το σύστημα μειοδοσίας μόνο πάνω στο ποσοστό οφέλους για εκτέλεση απολογιστικών εργασιών εφαρμόζεται σε έργα που είναι ιδιαίτερα δύσκολο να τιμολογηθούν, σε δοκιμαστικές εργασίες και έρευνες, σε περιπτώσεις συνέχισης εργολαβιών μετά από έκπτωση του αρχικού αναδόχου ή για συγκεκριμένο τμήμα του έργου, που έχει τις παραπάνω ιδιαιτερότητες. Η διακήρυξη προβλέπει το συνολικό ύψος προϋπολογισμού των δαπανών και τα τεχνικά στοιχεία (σχέδια, περιγραφές κλπ.) που θα δοθούν στους ενδιαφερομένους.

2... 3. Οι διαγωνιζόμενοι υποψήφιοι προσφέρουν έκπτωση εκφραζόμενη σε ακέραιες μονάδες επί τοις εκατό (%), επί του ποσοστού των γενικών εξόδων και οφέλους του αναδόχου.»

γ) Στην παρ. 3 του άρθρου 17 δίδεται η έννοια του προϋπολογισμού της υπηρεσίας, ο οποίος «αποτελεί ένδειξη της προεκτίμησης του κόστους του έργου», ενώ με τις παρ. 4, 5 και 6 προβλέπονται η έγκριση, η ισχύς και η αναθεώρηση των ενιαίων τιμολογίων, ως εξής:

«4. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων εγκρίνονται ενιαία τιμολόγια εργασιών, ανάλογα με την κατηγορία και το μέγεθος των έργων και με την προσβασιμότητα της περιοχής εκτέλεσής τους.

5. Τα τιμολόγια, μετά την έγκρισή τους, ισχύουν υποχρεωτικά για όλους τους φορείς που δημοπρατούν δημόσια έργα.

6. Οι τιμές των εργασιών των ενιαίων τιμολογίων αναπροσαρμόζονται, όπως ορίζεται στην απόφαση και λαμβάνονται αυτούσιες ή σε συνδυασμό μεταξύ τους για τη σύνταξη των προϋπολογισμών των έργων...»

δ) Σε εφαρμογή της παραγράφου 4 του άρθρου 17 του ν. 3669/2008, που κωδικοποιεί εν μέρει την παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 3263/2004, εγκρίθηκαν με την απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων Δ17α/01/93/ΦΝ.437/2004 (ΦΕΚ Β' 1556) ενιαία τιμολόγια εργασιών Οδοποιίας, Υδραυλικών, Λιμενικών και Πρασίνου, που περιγράφουν και τιμολογούν ολοκληρωμένες εργασίες. Με την απόφαση Δ17α/03/54/ ΦΝ 437/17-5-2008 (ΦΕΚ Β' 918/2008) του ίδιου Υπουργού, η οποία εκδόθηκε κατά την ίδια εξουσιοδοτική διάταξη, τροποποιήθηκαν τα αρχικά τιμολόγια, ειδικότερα δε αφαιρέθηκε από τα άρθρα που περιγράφουν εργασίες ασφαλτόστρωσης η δαπάνη της ασφάλτου, η οποία κατά τη σχετική πρόβλεψη της απόφασης (ενδεικτικά βλέπετε άρθρα Δ-8, Δ-9, Δ10) «*θα πληρώνεται ιδιαίτερα*», χωρίς να ορίζεται συγκεκριμένα ο τρόπος πληρωμής ή διαπίστωσης της τιμής της ασφάλτου και χωρίς να εκδοθεί εγκριτική κανονιστική απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω εξουσιοδοτήσεως.

ε) Επί της αποφάσεως ακολούθησε η έκδοση εγκυκλίου, με αριθμό 21/2008, του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, με θέμα «*Οδηγίες για τον υπολογισμό της αξίας της ασφάλτου κατά τη διαδικασία ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων έργων*». Σύμφωνα με την εγκύκλιο, πρέπει να συντάσσεται, με συνεργασία αναδόχου και επιβλέποντα, «*πρωτόκολλο υπολογισμού αξίας ασφάλτου*», στο οποίο αφενός περιλαμβάνεται η τιμή της ασφάλτου, όπως προκύπτει από το ημερήσιο δελτίο του Υπουργείου Ανάπτυξης κατά την ημέρα ενσωμάτωσης του ασφαλτοσκυροδέματος στο έργο, αφετέρου δε υπολογίζεται η χρησιμοποιούμενη ποσότητα ασφάλτου, από τα ποσοστά της ασφάλτου, όπως αυτά προσδιορίζονται από την εγκεκριμένη από την υπηρεσία μελέτη σύνθεσης και το πάχος της ασφαλτικής στρώσης, όπως αυτό ορίζεται συμβατικά. Από το πρωτόκολλο, σύμφωνα με την εγκύκλιο, η τελική αξία της ασφάλτου θα μεταφέρεται στη σχετική πιστοποίηση, προσαυξημένη

με το ποσοστό για Γενικά Έξοδα και Όφελος του Εργολάβου (ΓΕ και ΟΕ), όπως προκύπτει μετά την αφαίρεση της έκπτωσης της εργολαβίας.

Περαιτέρω, για διευκόλυνση των υπηρεσιών, στην εγκύκλιο παρατίθεται ενδεικτικός πίνακας προϋπολογισμού έργου «όπου συμπεριλαμβάνεται η δαπάνη της ασφάλτου (απολογιστικά) μόνο στη στήλη: δαπάνη ομάδας ως συνολική δαπάνη».

στ) Σχετικά με την πληρωμή του αναδόχου, στο άρθρο 53, υπό τον τίτλο «Λογαριασμοί-Πιστοποιήσεις» προβλέπονται τα ακόλουθα:

*«1. Η πληρωμή στον ανάδοχο του εργολαβικού ανταλλάγματος γίνεται τμηματικά, με βάση τις πιστοποιήσεις των εργασιών που έχουν εκτελεσθεί μέσα στα όρια του χρονοδιαγράμματος εργασιών...*

*2. Η πραγματοποίηση τόσο των τμηματικών πληρωμών όσο και της οριστικής πληρωμής του εργολαβικού ανταλλάγματος, καθώς και η εκκαθάριση όλων των αμοιβαίων απαιτήσεων από την εργολαβική σύμβαση, γίνεται με βάση τους λογαριασμούς και τις πιστοποιήσεις.*

*3...4...5...*

*6. Στους λογαριασμούς περιλαμβάνονται επίσης η αναθεώρηση τιμών, αποζημιώσεις κάθε είδους που έχουν εγκριθεί, αντίτιμο απολογιστικών εργασιών που εκτελέστηκαν μέσω της εργολαβίας και κάθε άλλη εγκεκριμένη δαπάνη που καταβάλλεται στον ανάδοχο...*

*7. Οι λογαριασμοί συντάσσονται πάντοτε ανακεφαλαιωτικοί και για την πληρωμή συνοδεύονται μόνο από ανακεφαλαιωτικό συνοπτικό πίνακα των εργασιών που εκτελέστηκαν από την αρχή του έργου, τα παραστατικά στοιχεία των τυχόν απολογιστικών εργασιών, το συνοπτικό πίνακα του υπολογισμού της αναθεώρησης και από τις αποφάσεις που αναγνωρίζουν αποζημιώσεις ή επιβάλλουν ποινικές ρήτρες ή περικοπές ή άλλες απαιτήσεις του εργοδότη. Από κάθε νεότερο λογαριασμό αφαιρούνται τα ποσά που πληρώθηκαν με τους προηγούμενους λογαριασμούς.»*

Τέλος, σχετικά με τις εργασίες που κατά νόμιμη πρόβλεψη της σχετικής διακηρύξεως ανατίθενται κατά το απολογιστικό σύστημα, προβλέπονται τα ακόλουθα:

«1. Στις περιπτώσεις συμβάσεων με ανάδοχο για την κατασκευή έργου με το απολογιστικό σύστημα του άρθρου 9 εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2 έως 9.

2. ...

3. Η παρακολούθηση της δαπάνης και ο απολογισμός της χρήσης των υλικών ή άλλων μέσων που αγοράζονται με δαπάνη του κυρίου του έργου, γίνεται όπως ορίζεται με τη σύμβαση. Στη δαπάνη αυτή προστίθεται το εργολαβικό ποσοστό μειωμένο κατά την έκπτωση της σχετικής δημοπρασίας.

4. ... 5... 6... 7... 8... 9...

10. Κατά την εκτέλεση οποιασδήποτε σύμβασης κατασκευής έργου με άλλο σύστημα, εκτός από το απολογιστικό σύστημα, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει και αναγκαίες απολογιστικές εργασίες, όταν του δοθεί ειδική εντολή από τη διευθύνουσα υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτή καταβάλλεται στον ανάδοχο και περιλαμβάνεται στην πιστοποίηση η πραγματική δαπάνη που προκύπτει σύμφωνα με τα νόμιμα αποδεικτικά πληρωμής για την εκτέλεση των εργασιών. Η δαπάνη αυτή δεν υπόκειται στην έκπτωση της δημοπρασίας. Καταβάλλεται επίσης στον ανάδοχο το εργολαβικό ποσοστό της παραγράφου 2 του άρθρου 9 του παρόντος, αν δεν ορίζεται στη σύμβαση διαφορετικά. Στο ποσοστό αυτό εφαρμόζεται η ρητή ή τεκμαρτή έκπτωση της δημοπρασίας. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 έως 6 και του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 9 εφαρμόζονται ανάλογα και στις περιπτώσεις της παραγράφου αυτής.»

**III.** Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις του νόμου 3669/2008 και των κανονιστικών πράξεων που εκδόθηκαν προς εκτέλεσή του, ερμηνευόμενες σε συνδυασμό, προκύπτουν τα ακόλουθα:

1) Στις διακηρύξεις των δημοσίων έργων ορίζεται, μεταξύ των άλλων, από την Προϊσταμένη Αρχή που έχει την ευθύνη σύνταξης και έγκρισης της διακήρυξης ενός εκάστου διαγωνισμού, το σύστημα υποβολής προσφορών, το οποίο επιλέγεται με βάση τα κριτήρια που θέτει ο νόμος. Τα συστήματα που εφαρμόζονται αναφέρονται στο άρθρο 4 του Ν 3669/2008 και εξειδικεύονται στα άρθρα 5 έως 11 του νόμου, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνεται και το σύστημα της περ. ε' του άρθρου 4, όπως εξειδικεύεται

στο άρθρο 9 του ίδιου νόμου, ήτοι η μειοδοσία επί του εργολαβικού οφέλους, όταν οι εργασίες εκτελούνται απολογιστικά.

2) Από τις διατάξεις του άρθρου 9 προκύπτει ότι:

α) το σύστημα αυτό εφαρμόζεται όταν συντρέχουν οι αναφερόμενες στο νόμο προϋποθέσεις, ήτοι (μεταξύ των άλλων) και όταν είναι δυσχερής η τιμολόγηση των εργασιών,

β) στη διακήρυξη προβλέπεται το συνολικό ύψος προϋπολογισμού των δαπανών,

γ) ο διαγωνισμός των υποψηφίων στην περίπτωση αυτή συνίσταται στη μειοδοσία επί του προβλεπόμενου στο νόμο ποσοστού Γενικών Εξόδων και Εργολαβικού Οφέλους (ΓΕ και ΟΕ). Τα συστήματα υποβολής προσφορών, σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 4 του Ν 3669/2008, μπορεί να εφαρμόζονται τόσο μεμονωμένα, όσο και σε συνδυασμό μεταξύ τους, στη διαδικασία ανάθεσης και εκτέλεσης του ίδιου έργου.

3) Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 55 του Ν 3669/2008, στις περιπτώσεις συμβάσεων με ανάδοχο για την κατασκευή έργου με το απολογιστικό σύστημα του άρθρου 9, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 έως 9 του άρθρου, μεταξύ δε αυτών και η της παραγράφου 3, κατά την οποία η παρακολούθηση της δαπάνης γίνεται κατά τα οριζόμενα στη σύμβαση και η δαπάνη προσαυξάνεται κατά το εργολαβικό ποσοστό, κατά την έκπτωση της σχετικής δημοπρασίας.

4) Ζήτημα εκτέλεσης απολογιστικών εργασιών μπορεί να προκύψει και κατά την εκτέλεση της σύμβασης, κατόπιν σχετικής ειδικής εντολής προς τον ανάδοχο, οπότε, κατά τις διατάξεις της παραγράφου 10 του άρθρου 55 του Ν 3669/2008, περιλαμβάνεται στην πιστοποίηση και καταβάλλεται στον ανάδοχο η πραγματική δαπάνη που προκύπτει σύμφωνα με τα νόμιμα αποδεικτικά πληρωμής, η οποία δεν υπόκειται στην έκπτωση της εργολαβίας, προσαυξάνεται δε με το νόμιμο κατά περίπτωση ποσοστό Γενικών Εξόδων και Οφέλους Εργολάβου (ΓΕ και ΟΕ) μειωμένο κατά την τεκμαρτή έκπτωση της εργολαβίας.

5) Τέλος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 53 του Ν 3669/2008, το αντίτιμο για την εκτέλεση απολογιστικών εργασιών

περιλαμβάνεται στους λογαριασμούς πληρωμής που συντάσσει ο ανάδοχος κατά τακτά χρονικά διαστήματα και υποβάλλει προς έγκριση στον εργοδότη (παρ. 1 και 6), ενώ οι λογαριασμοί συνοδεύονται για την έγκρισή τους, μεταξύ των άλλων και από «τα παραστατικά στοιχεία των τυχόν απολογιστικών εργασιών» ( παρ. 7).

**IV.** α) Στις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 26 του ν 2362/1995 (ΦΕΚ Α' 247/27-11-1995) με τις οποίες ρυθμίζονται τα θέματα ελέγχου, εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής των δαπανών του δημοσίου ορίζονται τα ακόλουθα:

*«1. Οι δαπάνες του Δημοσίου ελέγχονται, εκκαθαρίζονται και εντέλλονται από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου, βάσει νόμιμων δικαιολογητικών που αποστέλλονται από τους Διατάκτες και τα οποία αποδεικνύουν την απαίτηση κατά του Δημοσίου. Τα απαιτούμενα κατά κατηγορία δαπάνης δικαιολογητικά καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.*

*2. Ο έλεγχος επί των ανωτέρω δαπανών συνίσταται σε έλεγχο νομιμότητας και κανονικότητας αυτών. Νόμιμη είναι η δαπάνη εφόσον: α) προβλέπεται από διάταξη τυπικού νόμου ή κανονιστικής διοικητικής πράξης ή εξυπηρετεί τους σκοπούς του οικείου φορέα και β) υπάρχει εγγεγραμμένη στον Προϋπολογισμό σχετική πίστωση. Κανονική είναι η δαπάνη, που έχει νόμιμα αναληφθεί, επισυνάπτονται τα νόμιμα δικαιολογητικά και η σχετική απαίτηση δεν έχει υποπέσει σε παραγραφή. Κατά τον ασκούμενο από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου έλεγχο εξετάζονται και τα παρεμπιπτόντως αναφυόμενα ζητήματα. Εάν κατά την άσκηση του ελέγχου γεννηθούν βάσιμες αμφιβολίες ως προς το ουσιαστικό μέρος της δαπάνης, η Υπηρεσία εκδίδει το σχετικό χρηματικό ένταλμα, αναφέρει όμως την περίπτωση στον Υπουργό Οικονομικών και το Διατάκτη.»*

β) Κατ'εξουσιοδότηση της παρ. 7 του άρθρου 26 του Ν 2362/1995 εκδόθηκε το Π.Δ. 151/98 (ΦΕΚ 116 Α'), με τίτλο «*Διαδικασία ελέγχου, εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής των δαπανών του Δημοσίου*». Στις κρίσιμες επί των τεθέντων ζητημάτων διατάξεις του άρθρου 1 ορίζονται τα ακόλουθα:



8

«Άρθρο 1 - Έλεγχος δαπανών από Υ.Δ.Ε.

1. Ο έλεγχος των δαπανών του Δημοσίου, που προβλέπεται από τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 26 του Ν.2362/95, συνίσταται στην εξέταση από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου (Υ.Δ. Ε.) των νομίμων δικαιολογητικών που αποστέλλονται σ' αυτές από τους Διατάκτες ή τα εξουσιοδοτημένα από αυτούς όργανα και αποβλέπει στη διακρίβωση του κατά πόσον η δαπάνη:

α. Προβλέπεται από διάταξη νόμου ή εξυπηρετεί λειτουργικές ανάγκες της Υπηρεσίας ή συντελεί στην εκπλήρωση των σκοπών της, όπως αυτοί προσδιορίζονται από τις καταστατικές και οργανωτικές διατάξεις του φορέα και υπάρχει γι' αυτή διαθέσιμη πίστωση (έλεγχος νομιμότητας).

β. Έχει νόμιμα αναληφθεί, επισυνάπτονται τα νόμιμα δικαιολογητικά και η σχετική απαίτηση δεν έχει παραγραφεί (έλεγχος κανονικότητας).

γ. Δεν παρουσιάζει παρατυπίες οι οποίες συνίστανται σε παραβάσεις κειμένων διατάξεων ή κανονιστικών αποφάσεων, που αναφέρονται και σε παρεμπίπτοντα ζητήματα ελέγχου πράξεων σχετικών με τη δαπάνη αυτή, επιφυλασσομένων των διατάξεων για το δεδουλευμένο και για το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (παρεμπίπτων έλεγχος).

2. Ως νόμιμα δικαιολογητικά θεωρούνται τα προβλεπόμενα, κατά περίπτωση, από τις κείμενες διατάξεις και τις εκδιδόμενες κανονιστικές αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, με την επιφύλαξη της παρ. 1 του άρθρου 112 του Ν. 2362/95. Τα εν λόγω δικαιολογητικά πρέπει να είναι πρωτότυπα και χωρίς αλλοιώσεις. Ειδικά για τη δικαιολόγηση απορρήτων δαπανών ισχύουν οι προβλεπόμενες, κατά περίπτωση, ειδικές διατάξεις....

Τα οριζόμενα δικαιολογητικά για κάθε δαπάνη συγκεντρώνονται με ευθύνη των αρμοδίων υπηρεσιών του διατάκτη και διαβιβάζονται στην Υ.Δ.Ε. με έγγραφο, στο οποίο αναγράφεται το όνομα του δικαιούχου, ο αριθμός της πράξης ανάληψης υποχρέωσης, ο ειδικός φορέας και ΚΑΕ, καθώς και το ποσό για το οποίο ζητείται η έκδοση του σχετικού χρηματικού εντάλματος (Χ.Ε.).

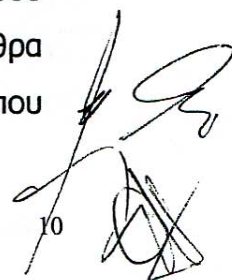
Κατά τη διενέργεια του ελέγχου δύναται η Υ.Δ. Ε. να ζητεί από το διατάκτη κάθε αναγκαία πληροφορία ή στοιχείο, εφόσον δε συντρέχει περίπτωση ασκείται και επί τόπου έλεγχος, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 13 και επόμενα του παρόντος.»

γ. Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις προκύπτει ότι οι δαπάνες του Δημοσίου ελέγχονται, εκκαθαρίζονται και εντέλλονται από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ), βάσει νομίμων δικαιολογητικών που αποστέλλονται από τους διατάκτες, τα οποία αποδεικνύουν απαίτηση κατά του Δημοσίου. Κατά τη διενέργεια του ελέγχου, οι ΥΔΕ μπορούν να ζητούν από το διατάκτη κάθε αναγκαία πληροφορία ή στοιχείο. Η εκκαθάριση της δημόσιας δαπάνης γίνεται με τον έλεγχο και την εξέταση των αναγκαίων δικαιολογητικών, τα οποία ορίζουν οι κείμενες σχετικές διατάξεις νόμων ή οι τυχόν εκδοθείσες κανονιστικές αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών. Για την κατηγορία των δαπανών του δημοσίου ή άλλων φορέων που εκτελούν δημόσια έργα δεν έχει εκδοθεί, κατ' εξουσιοδότηση της διατάξεως της παρ. 1 του άρθρου 26 του Ν 2362/1995 απόφαση, περί καθορισμού των νομίμων δικαιολογητικών. Συναφώς, στο υπ' αριθ. πρωτ. 2/84935/0026/9-12-2010 έγγραφο της 26<sup>ης</sup> Δ/σης του Υπουργείου Οικονομικών αναφέρεται ότι για την εκκαθάριση και ενταλματοποίηση των δαπανών δημοσίων έργων προσκομίζονται στις ΥΔΕ όλα τα δικαιολογητικά που αναφέρονται λεπτομερώς για την οικεία κατηγορία δαπανών στην απευθυνόμενη προς όλες τις ΥΔΕ εγκύκλιο της υπηρεσίας με αριθμό 2/378/0026/8-1-1999, στην οποία παρατίθενται οι νόμοι και τα προεδρικά διατάγματα, που διέπουν τις συμβάσεις δημοσίων έργων.

**V.** Από το υποβληθέν ερώτημα και τα στοιχεία που το συνοδεύουν προκύπτουν, σε συνδυασμό με τα προαναφερόμενα, τα ακόλουθα:

α) Στους διαγωνισμούς για την ανάθεση δημοσίων έργων, η επιλογή του κατάλληλου για την περίπτωση συστήματος ή συνδυασμού συστημάτων υποβολής προσφορών αποτελεί αρμοδιότητα της Προϊσταμένης Αρχής, η οποία ασκείται δια της διακηρύξεως.

Σημειώνεται εν προκειμένω, ότι στο ερώτημα δεν αναφέρονται συγκεκριμένες περιπτώσεις συμβάσεων δημοσίων έργων με διακηρύξεις που εκδόθηκαν μετά την εφαρμογή της απόφασης Δ17α/03/54/ΦΝ 437/7-5-2008 του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, η οποία τροποποίησε, κατά τα ανωτέρω, τα άρθρα της απόφασης Δ17α/01/93/ΦΝ437/2004 του ίδιου Υπουργού που



περιγράφουν εργασίες ασφαλτόστρωσης. Συνεπώς, προϋπόθεση εφαρμογής απολογιστικού συστήματος για τον υπολογισμό της αξίας της ασφάλτου αποτελεί η ρητή επιλογή του συστήματος αυτού ως προς την ασφάλτο με τη διακήρυξη και η ύπαρξη σχετικής σαφούς και ρητής προβλέψεως στην οικεία σύμβαση.

Αν ελλείπει η σχετική αναφορά στο σύστημα αυτό στη διακήρυξη, η συμπερίληψη στον προϋπολογισμό του έργου, που αναφέρεται στην παρ. 11.2 των πρότυπων διακηρύξεων, ως ιδιαίτερου κονδυλίου της δαπάνης ασφάλτου και ο χαρακτηρισμός της ως «απολογιστικής», κατά συμμόρφωση προς τις οδηγίες της εγκυκλίου 21/2008 του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, δεν αρκεί για να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι εφαρμόζεται στις διαδικασίες ανάθεσης το σύστημα του άρθρου 9 του Ν 3669/2008.

β) Περαιτέρω και με δεδομένη την απουσία συγκεκριμένης νομοθετικής ή κανονιστικής ρύθμισης περί του τρόπου διαπίστωσης της τιμής της ασφάλτου, δεν αρκεί η αόριστη αναφορά στη διακήρυξη ότι, στην εφαρμοστέα νομοθεσία συμπεριλαμβάνονται, εκτός των νόμων και κανονιστικών διοικητικών πράξεων και κάθε εγκύκλιος που έχει εκδοθεί και αναφέρεται στην διαδικασία ανάθεσης ή εκτέλεσης των συμβάσεων, έστω και αν δεν μνημονεύεται κατά τρόπο ρητό ειδικά και συγκεκριμένα στη διακήρυξη ή τα συμβατικά εν γένει τεύχη, ώστε να θεωρηθεί ότι στο κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού και περαιτέρω της εκτέλεσης της σύμβασης περιλαμβάνονται οι εγκύκλιοι που αναφέρονται, χωρίς να υπάρχει σχετική νομοθετική ή κανονιστική πρόβλεψη στο σύστημα υπολογισμού και τιμολόγησης της αξίας της ασφάλτου, που χρησιμοποιείται κατά την εκτέλεση των δημοσίων έργων.

γ) Κατά συνέπεια δεν προκύπτει, καθόσον τουλάχιστον είναι δυνατόν τούτο να διαπιστωθεί ενόψει της γενικότητας του ερωτήματος, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένη περίπτωση ή περιπτώσεις συμβάσεων, ότι υπό το πρίσμα των ανωτέρω δεδομένων μπορεί να τύχουν εφαρμογής οι διατάξεις του άρθρου 55 παρ. 3 έως 9 του ν. 3669/2008, που αναφέρονται στο απολογιστικό σύστημα του άρθρου 9 του ν. 3669/2008 για τον υπολογισμό της αξίας της ασφάλτου. Περαιτέρω για να τύχει εφαρμογής στο ίδιο ζήτημα η παρ. 10 του ίδιου άρθρου, θα πρέπει να συντρέχουν οι όροι

εφαρμογής της (ειδική εντολή εκτέλεσης απολογιστικών εργασιών λόγω ανάγκης που ανέκυψε κατά την εκτέλεση έργου).

**VI.** Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τις διατάξεις του Ν 2362/1995 και του εκδοθέντος σε εκτέλεσή του ΠΔ 151/1998, νόμιμα δικαιολογητικά, από τα οποία πρέπει να προκύπτει η νομιμότητα και η κανονικότητα της δαπάνης, εφόσον δεν έχει εκδοθεί σχετικώς, ειδική κανονιστική απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, θεωρούνται εκείνα που προβλέπονται κατά περίπτωση από τις κείμενες διατάξεις και τα οποία συγκεντρώνονται με ευθύνη των αρμόδιων υπηρεσιών του διατάκτη και διαβιβάζονται στην ΥΔΕ προς έλεγχο, κατά τη διενέργεια του οποίου η τελευταία μπορεί να ζητεί από το διατάκτη κάθε αναγκαία πληροφορία ή στοιχείο και εφόσον συντρέχει περίπτωση να ασκεί και επί τόπου ελέγχους.

**VII.** Κατά συνέπειαν, στο ως άνω ερώτημα, κατά την ομόφωνη γνώμη της Ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, προσήκει η ακόλουθη απάντηση:

α) Στα δημόσια έργα, που περιλαμβάνουν έργα ασφαλτόστρωσης, εφαρμόζεται το απολογιστικό σύστημα μόνον εφόσον

αα) τούτο, κατά ρητή και ειδική πρόβλεψη της διακηρύξεως έχει καταστεί περιεχόμενο της οικείας συμβάσεως, ή

ββ) συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 10 του άρθρου 53 του ν. 3669/2008.

β) Η εγκύκλιος 21/2008 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων δεν μπορεί να αποτελέσει, ως προς την τιμή της ασφάλτου, νόμιμο τρόπο προσδιορισμού ενιαίου τιμολογίου εργασίας ή εντάξεως των ασφαλτοστρώσεων ή μέρους αυτών στο απολογιστικό σύστημα.

γ) Ο έλεγχος και η πληρωμή της δαπάνης της ασφάλτου θα πραγματοποιηθεί, αν η σχετική εργασία δεν έχει υπαχθεί νομίμως στο απολογιστικό σύστημα, επί τη βάση των δικαιολογητικών που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις περί εκτελέσεως των δημοσίων έργων και

αποδεικνύουν τη νομιμότητα και κανονικότητά της, ενώ οι Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου μπορούν να ζητούν από το διατάκτη κάθε αναγκαία πληροφορία ή στοιχείο και να διενεργούν επί τόπου ελέγχους.

**ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ**

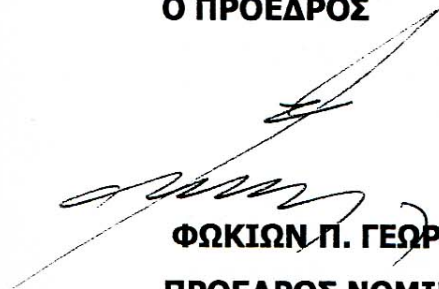


**ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΤΚΙΔΗΣ**  
**ΠΑΡΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ**

**ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ**

**Αθήνα 4-1-2011**

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ**



**ΦΩΚΙΩΝ Π. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ**  
**ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ**  
**ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**



**ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΜΠΕΡΝΙΚΟΛΑ**  
**ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ**  
**ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**